

Bouwen aan de kust een onvermijdelijke toekomst?

Vorig jaar december werd natuurminnend Nederland opgeschrikt door de aankondiging van minister Schultz van Haegen dat er aan Nederlandse kust gebouwd kan worden. Na een storm van protesten werd deze aankondiging schielijk weer ingetrokken. Is daarmee ook het bouwen aan de kust helemaal van de baan? Door Paul Loth

Halverwege december 2015 deed minister Schultz van Haegen (I&M) de uitspraak dat er aan de kust gebouwd zou kunnen worden. Zij vertolkte hiermee het kabinetsvoornemen om het verbod op het bouwen langs de kust op te heffen. Heel natuurminnend Nederland kwam in het geweer om dit voornemen te bestrijden. Al gauw leek het erop dat de kust weer veilig was, want na de storm van protesten trok de minister dit kabinetsstandpunt weer in. Velen zijn er echter niet gerust op, uit vrees dat deze proefballon geen spattende zeepbel zou blijken. Hieronder geef ik weer wat de stand van zaken is over kustbebouwing, want dát er geschoven wordt in die richting is wel duidelijk: deze zomer stonden er al strandhuisjes bij Kijkduin (Fig. 1) en staan er permanente Beach Villa's aan het strand bij Hoek van Holland.

Kustbeleid in de laatste jaren

Het economisch gebruik van de kustzone is al eerder te berde gebracht. Het begon met de commissie duurzame kustontwikkeling, beter bekend als de commissie Veerman (Deltacommissie 2008), die in 2008

haar advies uitbracht. De commissie zag kansen voor multifunctioneel kustgebruik, inclusief recreatie, natuur en bebouwing, als er een bredere kust zou ontstaan door zandsuppletie. Op grond van dit advies introduceerde het rijk in het Nationaal Waterplan 2009-2015 (Min I&M 2009) integrale gebiedsontwikkeling voor de kust, waarmee het een evenwichtige ontwikkeling van natuur, economie en toegankelijkheid en bereikbaarheid wil bereiken. In het Nationaal Kader Kust (Min. I&E 2011a) wordt er gesproken van optimaal, meervoudig gebruik van de kust, onder andere door de kwaliteit van de stranden als trekpleister voor het toerisme te versterken. Dit beleidsdocument stelt dat "...de financieel-economische en planologische (bestaande of geplande bebouwing en infrastructuur) mogelijkheden voor kustontwikkeling [onderzocht moeten worden]". Dit alles onder de voorwaarde dat de natuurkwaliteit en biodiversiteit niet afneemt. Tegelijkertijd wordt dynamisch kustbeheer aanbevolen, zodat langs natuurlijke processen kustverhoging gelijke tred kan houden met zeespiegelstijgingen. Door verstuuving treedt continue verjonging van het duin op, zodat het duinmassief mee kan stijgen. Gebieden kunnen op grond van hun biodiversiteit en natuurkwaliteit ontzien worden, maar

tegelijkertijd kan dynamisch beheer het huidige beleid rond Natura 2000 doorkruisen, wat immers sterk gericht is op het behoud van bestaande, niet dynamische natuurwaarden (Min I&E 2011b). In latere beleidsdocumenten (b.v. Deltaprogramma Kust 2013, 2015; Beleidslijn Kust 2015) wordt het principe van economische ontwikkelingen langs de kust herhaald.

Aangepast kustbeleid

De maatschappelijke onrust die volgde op de uitspraak van minister Schultz bleef niet onopgemerkt. Ondanks de protesten blijft het Deltaprogramma Kust 2017 bij het standpunt dat er ruimte aan marktwerking langs de kust moet worden gegeven. Ook Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland gaan er in hun antwoord van 6 juli 2016 (GS PZ-H 2016) op vragen van leden van de Provinciale Staten van uit, dat de vigerende Visie Ruimte en Mobiliteit voldoende bescherming van het strand biedt. In deze visie komt het woord kustbebouwing niet voor en wordt strandbebouwing slechts éénmaal genoemd als een middel om badplaatsen in de provincie beter aan de man te kunnen brengen (PZ-H 2014). Inmiddels is er in het ontwerp Actualisering VRM (PZ-H 2016) een aparte paragraaf aan strandbebouwing gewijd als reactie op de maatschappelijke onrust over de mogelijkheid dat er aan de kust gebouwd zou kunnen worden. Ook is het strand zelf toegevoegd als een aparte categorie van het kustlandschap. In het ontwerp Actualisering VRM valt te lezen dat ... "door een toename van bebouwing op het strand er grote afbreuk wordt gedaan aan zowel de natuurlijkheid als de omgevingskwaliteit van de kust. Het is van groot belang om in de nabijheid van de stad plekken te hebben waar rust en natuurlijkheid

het beeld bepalen." De aanpassingen in het ontwerp Actualisering VRM refereren aan de noodzaak voor vrije toegang, openheid en rust, te bereiken door het totale kustlandschap de status van Natuur Netwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur EHS) toe te kennen. "De kaart met de verbeelding van het NNN wordt conform aangepast. De rustige stranden tussen Hoek van Holland en Noordwijk die liggen voor Natura 2000 duingebied worden toegevoegd aan het NNN." Dat geldt niet voor de stranden die voor de kustplaatsen liggen: "Bij de badplaatsen blijft ruimte voor ontwikkeling, waarbij bestaande permanente en seizoensgebonden bebouwing die binnen het NNN gaan vallen blijven bestaan. Bestaande permanente en seizoensgebonden bebouwing die binnen het NNN gaat vallen mag blijven staan of kan (voor zover er niet op basis van andere criteria anders wordt besloten) elk jaar worden teruggebouwd."

Discussie

Met het ontwerp Actualisering VRM (PZ-H 2016) reageert Provincie Zuid-Holland op de maatschappelijke onrust die ontstond na het kabinetsvoornemen om het verbod op bebouwing aan de kust op te heffen. Strandgedeelten die langs Natura 2000 duingebieden liggen worden in de herziene visie uitgesloten van bebouwing. Er blijft wel ruimte om aangrenzend aan de badplaatsen bouwactiviteiten uit te breiden, ook al liggen die bij Natura 2000 gebieden. Deze optie was daags na de uitspraak van minister Schultz besproken in het Provinciaal Overleg Kust (POK) (mond. meded. Hans Lucas), een overlegorgaan waar Rijkswaterstaat, provincie, waterschappen, drinkwaterbedrijven en

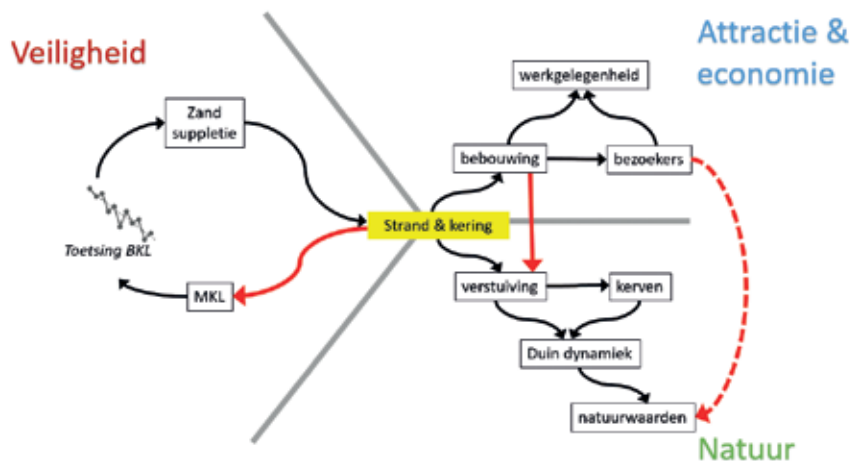
Figuur 1. Strandhuisjes aan de voet van de zeereep ten zuiden van Kijkduin. Links: foto vanaf het strand, rechts: foto genomen vanaf het zuidelijke uitzichtpunt van de boulevard van Kijkduin met in de achtergrond de Maasvlakte. Foto's Paul Loth.

Figuur 2. De drie pijlers van kustbeheer: veiligheid, economie en natuur.

Veiligheid wordt geborgd door zandsuppletie als de huidige kustlijn (MKL) een negatieve (landwaartse) trend vertoont ten opzichte van de Basiskustlijn (BKL).

De economie wordt gestimuleerd als de kust aantrekkelijker gemaakt wordt voor bezoekers. Op een veilig strand kan gebouwd worden, wat leidt tot meer bezoekers en werkgelegenheid.

Een ruim strand verstuift beter, wat bedreigde natuurdoeltypen ten goede komt. Bebouwing hindert het verstuivingsproces. Teveel bezoekers kunnen natuurwaarden schaden.

→ positieve effecten, → negatieve effecten, --→ mogelijk negatieve effecten.

natuurorganisaties aan deelnemen. Het POK stelde als voorwaarde dat aangrenzende Natura 2000 duingebieden daar geen negatieve gevolgen van mogen ondervinden. Kustbebouwing kan het instuiven van zand in duingebieden belemmeren (Fig. 2) en zodoende de dynamische duinprocessen schaden, hetgeen negatieve consequenties kan hebben voor de bedreigde habitattypen Grijs duinen (H2130). Bewijzen dat bebouwing de kwantiteit en kwaliteit van deze habitattypen zal aantasten vergt echter jarenlang van monitoring om eventuele veranderingen te kunnen constateren en vervolgens die veranderingen aan te merken als zijnde het gevolg van de kustbebouwing. Het aantonen van directe effecten van kustbebouwing aan de grenzen van duingebieden op individuele soorten is zo mogelijk

nog lastiger, omdat er ook andere factoren meespelen en er autonome trends zijn. Zolang het niet duidelijk is wat de effecten van kustbebouwing op de natuur is, gebiedt het voorzorgsprincipe dat kustbebouwing dan niet plaats mag vinden. Bebouwing aan de kust kan verstoringen opleveren, die mogelijk te traceren zijn via broedvogelinventarisaties en zoogdiertellingen voor en na een bouwproject. Ook kunnen vlermuizen verstoord worden door toegenomen lichthinder. Een bijkomend effect van de aanleg van meer paviljoens en strandhuisjes zal zijn dat het strand meer en vaker gebulldoerd wordt, hetgeen elk natuurlijk proces op het strand zelf onderdrukt. Daarnaast zijn er infrastructurele aanpassingen nodig, zoals riolering en de aanleg van extra toegangswegen en parkeerplaatsen.

Figuur 3. Artiest impressie van tien strandhuisjes die in 2017 ten zuiden van Strandslag 2 geplaatst zullen worden. Tien zelfde strandhuisjes zullen tussen Strandslag 2 en 2a komen te staan. Bron: <http://www.kijkduinstrandhuisjes.nl>.

Gezien de voorgenomen aanpassingen aan VRM lijken de Hollandse duinen aan het gevaar van bebouwing langs de kust te ontsnappen. Provincie Zuid-Holland erkent dat de belevingswaarde van de kust wordt aangetast als de kust één lint van strandpaviljoens en strandhuisjes zou worden. Voor de Zuid-Hollandse duinen zullen de stranden die parallel lopen langs de Natura 2000 gebieden: Berkheide, Meijendel, Solleveld en Kapittelduinen, onderdeel vormen van het NNN en derhalve tegen bebouwing beschermd zijn, ook al kan er aan de randjes geknabbeld worden. Inmiddels staan er al 40 strandhuisjes bij Kijkduin en volgend jaar zullen er nóg eens 20 strandhuisjes bijkomen op het zuiderstrand ter weerszijde van strandslag 2 (Fig. 3). Deze locaties liggen direct naast een Natura 2000 gebied. De concessies zijn uitgegeven voor vijf jaar als een pilot. De Strandnota 2017-2022 van het Haagse gemeentebestuur is volgens het raadsbesluit van 7 september 2016 de leidraad voor nieuw strandbeleid: het strand levendiger en aantrekkelijker maken door meer strandhuisjes en jaarrond exploitatie van strandpaviljoens toe te staan (Gemeenteraad Den Haag 2016). Het is dus nog maar de vraag in hoeverre de voorgenomen beleidslijn van Provincie Zuid-Holland op tijd komt om het Hollandse strand te vrijwaren van een overmaat aan strandhuisjes, hoewel het noorderstrand (Meijendel-Berkheide) ook door de raad erkend wordt als een hands-off gebied.

Conclusie

Massaal protesteren tegen het voorgenomen kabinetsbesluit om het verbod tegen bebouwing langs de kust op te heffen heeft succes gehad. Het voornemen werd ingetrokken en Provincie Zuid-Holland heeft haar beleid aangescherpt. De provincie wil toekomstig bouwen langs de kust uitsluiten door het strand naast Natura 2000 duingebieden een no-go gebied te verklaren. Bij badplaatsen kan er wel van deze regel afgeweken worden en kan alsnog leiden tot verdere uitbreiding van strandhuisjes en ander recreatieve bebouwing.

Naschrift

Provincies, gemeenten en natuurorganisaties, georganiseerd in de coalitie 'Bescherm de kust', hebben intussen een principeovereenkomst bereikt over een nationaal kustpact. De uitspraken van dit convenant zijn bindend. In het convenant staat dat er langs de gehele Noordzeekust buiten bebouwd gebied geen strandhuizen, hotels en bungalowparken op het strand en in de duinen gebouwd mogen worden, tenzij het bouwplannen betreft waarvoor al vergunning is verleend. Provincies zullen de gebieden aanwijzen waar een bouwverbod geldt en dit opnemen in de provinciale verordeningen. Naar verwacht

ting wordt de definitieve overeenkomst getekend rond de tijd dat deze HD verschijnt. (Trouw, 26 oktober 2016; <https://beschermdekust.nl/>, geraadpleegd 26/10/2016).

Paul Loth
Mauritslaan 14
2281AR Rijswijk
paulloth@yahoo.com

Literatuur

- Deltacommissie (2008). Advies: Samenwerken met water. Bevindingen van de Deltacommissie 2008. http://www.deltacommissie.com/doc/advies_samenvatting_en_aanbevelingen.pdf
- Gemeenteraad Den Haag (2016). Raadsvoorstel "Strandnota 2017-2022: Het strand is van iedereen." https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/overige_bestuurlijke_stukken/128072 (geraadpleegd 01-10-2016).
- GS Prov Z-H (2016) Antwoord Nr. 3195, Onderwerp Grootse plannen voor kustbebouwing in Zuid-Holland (vragen gesteld naar aanleiding persbericht NOS 11 juni 2016: Nederlandse kust in snel tempo volgebouwd met vakantiehuisjes). <https://staten.zuid-holland.nl/dsresource?objectid=cf1d7ae5-7d7a-460a-82c4-d569a5d86692>
- Min. I&M, Deltaprogramma Kust (2017). Werken aan de Delta; opgaven verbinden, samen op koers. <https://deltaprogramma2017.deltacommissaris.nl/>
- Min. I&M, Deltaprogramma Kust (2015). Werken aan de Delta; de beslissingen om Nederland veilig en leefbaar te houden. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/begrotingen/2014/09/16/deltaprogramma-2015>
- Min. I&M, Deltaprogramma Kust (2013). Nationale Visie Kust; kompas voor de kust. <http://www.nationalevisiekust.nl/>
- Min. I&M (2015). Beleidslijn kust 2015; randvoorwaarden voor ontwikkelingen vanuit waterveiligheid. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/01/19/beleidslijn-kust-2015>
- Min. I&M (2011a). Nationaal kader kust; naar een veilige, sterke en mooie Noordzeekust. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2011/04/13/nationaal-kader-kust>
- Min. I&M (2011b). Bestuursakkoord Water. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2011/06/07/bestuursakkoord-water/bestuursakkoord-water.pdf>
- Min. I&M (2009). Nationaal waterplan 2009-2015. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2009/12/01/nationaal-waterplan-2009-2015>
- PZ-H, Provincie Zuid-Holland (2016). Visie Ruimte en Mobiliteit. Actualisering 2016 (ontwerp) <http://www.ruimtelijkeplannenzuidholland.nl/inprocedure>. (geraadpleegd 29-09-2016)
- PZ-H, Provincie Zuid-Holland (2014). Visie Ruimte en Mobiliteit. <http://www.ruimtelijkeplannenzuidholland.nl/VRM/>